

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az Ev. Órálló szerkesztősége címére Rákoskeresztur Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külmissióra vonatkozó közlemények Scholtz Ödön lelkész, rovatvezető címére Ágfalvára (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.

☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre 12 K

Félévre 6 K

Negyedévre 3 K

Egyes szám ára 40 fillér.

☒ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ☒

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Az egyetemes közgyűlés előtt, Viador. — CIKKEK: Még egyszer a családi pótlékról. Petrovics Pál. — Jubileumi előkészületek. Krupecz István. — Misszió. Scholtz Ödön. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Az egyetemes gyűlés előtt.

Ily cum alatt már évek hosszú során át közzétett cikkeinkben a közgyűlést megelőzőleg rámutattunk egynehány fontos hiányra, megvilágítottunk egynehány ferdeséget, kérve azok orvoslását, s felhívtuk az érdeklődőknek figyelmét a gyűlés legfontosabb tárgyaira, buzdítván őket tömörülésre, s egyöntetű állásfoglalásra.

Megelégedéssel constatáljuk, hogy az általunk elmondottak végre a múlt évi egyetemes közgyűlést megelőző előértekezlet elnöki megnyitója keretében — habár a forrás mellőzésével, de mint közóhajra való utalással — többé-kevésbbé méltatásra találtak.

„Többé-kevésbbé“ az oknál fogva, mert az általunk javasoltak, habár fel lettek említve, helyt nem álló és idejét mult érvekre való utalással tényleg mégis mellőztettek.

Javasoltuk ugyanis, hogy az előértekezlet ne délután 6 órára, hanem lehetőleg már 4 órára hívassék egybe. Ezzel szemben az előértekezlet elnöke ezt megvalósíthatónak nem tartja, mert ellene szól a bevett szokás, s főképp, mert nézete szerint, tekintettel kell lenni a vidéken, különösen pedig a távolabb lakókra, akiknek meg kell adni a lehetőséget, hogy idejekorán beérkezhesenek Budapestre, s hogy az előértekezleten megjelenhessenek,

Egyetlen érv sem helyt álló! Igaz ugyan, hogy régi bevett szokás, hogy az előértekezlet esti 6 órakor tartatik meg de ez okát abban lelte, hogy a régi jó időben, mikor a „Fehér hajó“, „Fehér ló“ és „Két kék bakokhoz“ címzett vendégfogadók fénykorukat élték, mikor még gőz és villanyvasutak nem jártak és az egyetemes

közgyűlés kiküldöttei különböző vehiculomok segítségével érkeztek a fővárosba, mikor még Aszód környékéről is „alkalmatosság“-ot kellett Pestre használni (sub rosa ma is lehet, de nem muszáj), — ez az időbeosztás helyes és célszerű volt, mert hisz a kiküldötteknek elsősorban szállást, kocsinak, lónak fészert és istállót kellett keresni, a kocsi rázást ki kellett pihenni, meg azt ki is kellett tisztálkodni a hosszú ut porából — Mindezekre kellett és telt el a délután.

Azonban ma már ily érvekkel dolgozni nem lehet! Mert a főváros környékéről az érdekeltek villamos és motoros vasuton a nap bármely szakában bejöhetnek, a távolabb vidéken lakók kényelmes és gyors járatu vasuti vonatai pedig déli 12 és 3 óra között mind befutnak a puda-pesti pályaudvarokba. Erről bárki meggyőződést szerezhet egy vasuti menetrend betekintéséből, amely igazolja, hogy az összes fővonalak vonatai vagy a reggeli órákban, vagy délben, vagy esti 7 óra után érkeznek be. Délután 3—7 óra között egy fővonal vonata sem fut be Budapestre.

Oly fáradsággal sem jár az utazás, mely pihenést idényeinek, hogy a kiküldött esti 6-ig teljes szellemi frissességét visszanyerje. Hisz a gyorsan gördülő, kényelmes és tiszta vasuti Pullmann kocsikból a legöregebb főesperesek is ruganyos lépésekkel szállnak ki! Pihenésre nem vágnak, frissen igyekeznek 6 óra előtt az előértekezletre, hogy 7-kor (ott hagyva csapot, papot és előértekezletet) még vigabban irányítsák lépteiket egy jól megválasztott színház vagy mulatóhely felé.

Attól sem tartunk, hogy az előértekezletnek a korábbi délutáni órákra való összehívása talán az egyetemes felügyelő előtti tisztelgés bevett

szokásán rést ütne, avagy azt megszüntetné. Oh nem! Az egyetemes gyűlés tagjai ragaszkodásuknak és szeretetüknek ezentul is meg fogják adni bizonyosságát a szokásos tisztelgéssel. A változás csak az lesz, hogy e tisztelgés fényes napvilág mellett és nem homályos este fog lezajlani, de hisszük, hogy a tisztelgők arcáról lesugárzó ragaszkodás még annál is inkább lesz észrevehető a nap fénye mellett.

Ennek folytán reméljük, hogy illetékes helyen a tavalyi ellenérvek tarthatatlansága el fog ismertetni és az előértekezlet a jövő évben már a kora délutáni órákra lesz összehívva, s ekkép az igen fontos előértekezlet megtartására kellő idő rendelkezésre fog állni.

Elismeréssel constatáljuk, hogy felszólalásunk folytán a mult évi közgyűlésen az elnöklő egyetemes felügyelő tapintattal, de erélyesen tette közhírré, hogy a termekben csak a gyűlés hivatalból való tagjai foglalhattak helyt, s a nem tagokat a karzatra való elhelyezkedésre utasította.

Hasonló elismeréssel adózunk azon rendelkezésekért is, hogy immár az egyetemes egyházi főjegyző a gyűlést megelőző isteni tisztelet imája elmondásának terhétől fel lett mentve, s a jövőben egy rendes isteni tisztelet keretén belül módunk és alkalmunk lesz felváltva az ország legjelesebb papjait hallani, őket megismerni, s szónoklataikon épülni.

Meg vagyunk győződve, hogy az egyetemes közgyűlést megelőző isteni tiszteleten való szónokolhatás egyházunk lelkészeit nemes versenyre fogja buzdítani, kik vetekedni fognak, hogy e megtisztelő megbízásnak eleget tehessenek.

Megelégedéssel constatáljuk azt is, hogy az egyetemes gyűlés vezetője már az előértekezleten az egyik egyházi aljegyző urat jelölte ki a gyűlésen jelenlevők névjegyzékének összeállítására avégből, hogy az, szavazás esetén készen álljon. E jegyzőnél voltak a megbízó levelek is bemutatandók.

Sajnálattal constatáljuk azonban, hogy az ügyrend 6. szakasza ezuttal sem lett végrehajtva, erre vonatkozólag elnöki utasítás el nem hangzott, s így újból megtörtént, hogy a bemutatott megbízó levelek a bemutatási záradékkal ellátva, az illetőknek vissza nem adattak.

Az ügyrend 5. szakasza a megbízó levélnek „bemutatásá“-t írja elő.

A szó, maga jelzi, hogy a bemutatás csak egy ismertetési cselekvés, amely az illetőt a bemutatandó tárgy (a megbízólevél) birlalatától meg nem foszthatja. Sőt, az ügyrend 6. szakasza világosan előírja, hogy az egyetemes közgyűlés jegyzője a megbízó levélre a bemutatás évét,

hónapját és napját reávezetni és anna után azt a bemutatónak visszaadni köteles.

Eddigi gyakorlat nem felel meg az immár tizenhat év óta érvényben lévő ügyrend követelményeinek, hanem abusust létesített, mert mind ez ideig a megbízó levelek nem lettek bemutatva, hanem átadva és beterjesztve, mivel azok a jegyzők által visszatartattak.

S ennek folytán a mult évi egyetemes közgyűlésről felvett jegyzőkönyv 2. pontja is kifogásolni valót hagy fenn, mert az abban foglalt kitétel: „A jegyzői kar jelenti, hogy az egyházkerületek kiküldöttjei negyvennél több megbízó levelet *mutattak* be“, a fentiek szerint a valóságot nem fedi. A tény az, hogy ezek a megbízó levelek be lettek terjesztve és vissza lettek tartva, dacára, hogy azok az ügyrend értelmében záradékkal ellátva, a bemutatónak visszaadandók lettek volna.

Eddig ezen abusus megszüntetését csak kértük, de most már tiszteletteljesen megkívánjuk az ügyrend legpontosabb végrehajtását, mert mi is: „*egyházi közigazgatási intézményeink körében a puritanizmusra való törekvésnek érvényre jutását*“ szeretjük.

Szeretjük pedig azért, mert mi a puritanizmus alatt elsősorban és legfőként a fennálló szabályok pontos betartását értjük.

Nem hagyhatjuk a részletes *tárgysorozat* rég vajudó kérdését sem szó nélkül.

Tavalyi felszólalásunk ez irányban is meddő marad. Két hét választ el az egyetemes közgyűléstől, s a megvitatandó és döntés alá kerülő tárgyak részletes programját most sem ismerjük.

Keserves állapot az, mikor egy gyűlésre készületlenül kell elmenni ez okból, mivel a megvitatandó tárgyakat nem ismerjük, s azokra elő nem készülhetünk. Ez idézi elő a felesleges és hosszadalmas vitát, amely egyrészt a tárgy ismeretlen voltára, az egyes felszólalók beszédének félreértésére és igen sokaknál a beszéd viselkedésre vezethető vissza.

A részletes program idejekorán való ki nem bocsáthatását igazoló érveket ismerjük. S elismerjük azt is, hogy sok benne az igazság, hogy részletes programot az okból nem lehet kellő időben adni, mert a legtöbb tárgy a kerületektől későn, sőt legtöbbször csak néhány nappal a közgyűlést megelőzőleg érkezik be az egyetemes felügyelőhöz. Ám jó! De az ellen már csak nem lehet érvet felhozni, hogy a részletes program a budapesti gyorsajtók igénybevételel kellő számban kinyomatva, *legalább* az előértekezlet alkalmával a gyűlés tagjai között szét ne osztassék?

Akkor legalább egy 14 órai idő rendelkezésre állna, hogy a fontosabb tárgyakkal minden egyes lelkiismeretes kiküldött előzetesen foglalkozhassék, társaival véleményt cserélhessen és állást foglalhasson, s ne legyen kényszerülve a gyűlésen első hallásra, s az ott nyert impressiók és esetleges pressiók hatása alatt dönteni.

Kivánjuk tehát ezuttal is a részletes programnak kellő időben, de legalább is az előértekezleten való közrebecsátását annyival is inkább, mert akkorára a tárgysorozatot már az egyes bizottságok le is tárgyalták.

Ezek után áttérve a gyűlés megkezdésének időpontjára, újból perhorecaljuk, hogy a mi egyetemes gyűlésünk nagy uri módon délelőtt 10 órakor veszi kezdetét. Hogy az első nap az ülés tényleg csak 10 órakor veheti kezdetét, azt belátjuk mert a gyűlést isteni tisztelet előzi meg, ami rendszerint 10 óráig tart, főként, ha az új rend értelmében egyházi szónoklattal is összekapcsolatik. De hogy a többi napokon miért nem kezdhetnők meg az érdemleges munkát reggel 8 órakor, arra elfogadható okot nem találunk, pedig hisz mi munkálkodni gyűlünk össze, nem pedig arra, hogy a reggeli órák legértékesebb részét elhanyagoljuk, vagy a budapesti furdókat felvirágoztassuk!

A tavalyi egyetemes gyűlés keretén belül az 1911. évi november hó 9.-ik napjára kitűzött ülés kezdete felszólalásunk nyomása alatt mármár délelőtt 9.-re lett volna kitűzve, de elnöki előterjesztés folytán mégis délelőtt 10-re halasztatott, hogy a kerületi elnökségek a választásokat illetőleg a közgyűlést előzőleg megállapodhassanak. De mi történt? A kerületi elnökségek csak délelőtt pont 10 órakor vonultak be a melléktermekbe tanácskozni, ahonnan 10 óra 35 perckor vonultak ki. Tény megállapodás: a gyűlés 9 óra helyett tényleg 1/2 11 óra után vette kezdetét, ami egyenlő a notorius időpazarlással.

Hangsúlyozzuk és minden kötelességtudó kiküldött nevében a leghatározottabban kívánjuk, hogy a gyűlések délelőtt 8.-kor vegyék kezdeküket, tárgyaljunk délután 1-ig, s délután 3-tól este 7-ig.

Meg vagyunk győződve, hogy ily időbeosztás mellett az összes anyag két nap alatt, tehát idő és pénzmegtakarítás mellett alaposan le lesz tárgyalva, a nélkül, hogy a közérdeklődés megcsappanna, mert a mai rendszer és a mai tárgyalási modor mellett ez nem igen észlelhető, sőt szemelláthatólag constatálható az elkedvetlenedés és a közöny.

Ennek igazolásául szolgáljanak a tavalyi gyűlésen észlelték.

1911. november 8 és 9-én a közgyűlési

teremben százan felül jelentünk meg. November 10-én a közgyűlés, dacára, hogy 9 órára volt összehívva, csak 3/4 10 órakor lett megnyitva hetvenkét tag jelenlétében. Az elhelyezkedés rendje szerint a dunántuli kiküldöttek helye gyéren látogatott volt, a bányai kerületi világiak sarka, pláne kongott az ürességtől. November 11-én a gyűlés 9 óra 30 perckor nyílt meg 55 taggal, de az esperesek javarésze már hazazónázott. Egyik kerületünkől, mely 9 esperest számlál, 6 már hiányzott, s az ülés kezdetén megszámlált tagok száma is fél 12 órára 41-re apadt, s horribile dictu a délután 4 órakor folytatott közgyűlés már csak 16, mond tizenhat tag, (beleértve a tisztviselőket is) jelenlétében „zajlott“ le, a Luthéria nagyobb dicsőségére.

Igazolja mindez, hogy az egyetemes gyűléssel két nap alatt végezni kell, ha állandó látogatottságra és érdeklődésre számítunk.

Hisz ezt a fokozatosan növekvő részvétlenséget és közönyt azt hisszük a vezetőségnek is éreznie kell. Ezt orvosolni pedig csak úgy lehet, ha valóra válik az a szép mondás, amelyet ugyan csak egy tavalyi üdvözlés keretében, egyik vezető férfitól válaszul hallottunk: „*Egymásnak engedelmeskedjete*“, vagyis hogy az illetékes vezetők az ismételt felhangzott óhajokat megszívleljék, azoknak tényleg engedelmeskedjenek, s azokat valóra is váltsák.

Végrehajtandó volna továbbá azon óhaj is, hogy a különböző (tanügyi, kis bizottsági, nagy bizottsági) jelentések kellő időben kinyomatva, szétosztásra kerüljenek.

Erre kell, hogy az egyetemes egyháznak pénze legyen, mert ez nemcsak időmegtakarítást, hanem a közgyűlés gyorsabb lejárata folytán, a kiküldöttek napidijai révén pénzmegtakarítást is jelent.

Itt újból felhívjuk az elnökség figyelmét arra a körülményre, hogy mikor egy-egy előadó, de főként a tanügyek tisztelt előadói felemelkednek, hogy ivenkre terjedő jelentéseiket elmondják, akkor a tisztelt kiküldöttek összenéznek, s rajokban vonulnak ki — villásreggelizni.

Már csak a közgyűlés komolyságának és diszének megóvása céljából is, az ilyen kapva kapott kivonulásokat a jelentések idejekorán való szétosztásával meg kell akadályozni.

De kinyomatandó és szétosztandó minden fontosabb előmunkálat is.

Igen sajnálatos, hogy a nagygeresdi egyezésre való felülvizsgálata tárgyazó munkálat eddig hivatalosan nem lett közölve.

Az abban foglalt paragrafus labirintusban, első hallásra, még jogász is, nehezen igazodik el.

Meg fog tehát ismétlődni az a sajnálatos eset, amelyet már a nyugdíj intézeti szabályrendelet tárgyalásánál átéltünk.

Feleljenek érte az *illetékesek!*

Ezek után az elkövetkező egyetemes gyűlés két igen fontos, s egyházunk létét elsősorban érdeklő tárgyra kívánjuk a megjelenendő tagok figyelmét felhívni.

Az első a zsinattartás kérdése.

Ennek fontosságát még a kibocsátott meghívó is elismeri, mert az egyetemes gyűlés fontosabb tárgyai között felsorolja „a zsinati bizottság jelentését” is.

A múlt évi közgyűlés elhatározta, hogy a zsinat 1913. évben tartassék meg, s e célból megbizta az egyetemes zsinati bizottságot, hogy az előmunkálatokat a folyó évben tartandó közgyűlésig fejezze be és a zsinat megtarthatásának engedélyezése iránt Ő Felségéhez intézendő kérvény szövegét állapítsa meg, s azt a folyó évi közgyűlésnek mutassa be.

Köztudomásu, hogy az előmunkálatok teljesen be vannak fejezve, kellő számban kinyomatotván, szét is lettek osztva.

Megállapítjuk továbbá, hogy zsinattal járó költségek fedezéséről az összes kerületek az E. A. 185-ik §-a értelmében gondoskodtak.

Azonban el nem hallgatható az a tény, hogy az Ő Felségéhez intézendő kérvény szövege, — dacára, hogy már csak két hét választ el az egyetemes gyűlés határidejétől, — a zsinati bizottság áitai mindezideig megállapítva nem lett.

Nem tudjuk, hogy mi ennek az oka, mi a tendenciája, s így akaratlanul az a sejtés ébredik, mintha ez a kérvény a végből nem készül, hogy a zsinattartás újbóli elődázásának oka és alapja legyen.

Erre enged következtetni az a körülmény, hogy ép a vezető személyek, a múlt évi közgyűlési határozat dacára, — még most is, — hol nyíltan, hol burkoltan, — a zsinattartás ellen foglalnak állást. Így többek között az egyik kerület püspöke évi jelentésében szószerint a következőleg nyilatkozik: „több indok szól ugyan a zsinatnak későbbi időre halasztása mellett, az egyetemes közgyűlés határozatát azonban el kell fogadnunk, s az egyházkerületi közgyűlésnek feladata kijelölni a forrást a zsinati költségek fedezéséhez.”

De hogy mik azok a „több indok“-ok, arról a jelentés hallgat.

Nézetünk szerint az ilyen dodonai kijelentések az egyház javára nem szolgálhatnak, mert vagy helytállóak, s akkor azokat nyíltan fel kell sorolni, hogy az ellenészrevételek megtehetőek legyenek, vagy nem helytállóak, s akkor az ily általános kijelentések mellőzendők, mert azok a

lelkek aggodalmait indokolatlanul idézik elő.

Több vezető egyéniség elejtett nyilatkozatából mégis sejteni véljük azon indokokat, amelyek a zsinatnak későbbi időre való halasztását nézetük szerint, indokoltá tenné, s melyek abban csucsosodnak ki, hogy a zsinaton bizonyos kérdések, bizonyos oldalról programmellenesen a tárgyalás menetébe becsempésztetnek, s heves vitát és esetleges demonstrációt fognak előidézni. Hát mi ugy véljük, hogy mindennek — még ha való is lenne, amit pedig kötve hiszünk, — nem az az orvossága, hogy a zsinat megtartása szempontjából cunctatorkodjunk.

Bármikor tartassék is meg a zsinat, a vita, melytől vezetőink ugy félnek, mint az ördög a tömjéntől, elkerülhető nem lesz. Mindannyian érezzük, hogy ez a kilátásban lévő kellemetlen vita, illetve az e mögött rejlő tendenciák alapja ugy terhelik egészséges egyházunkat, s annak igaz érzésű tagjait, mint egy mérges kelevény az egészséges testet.

De aminthogy a kelevény eltávolítása és a beteg testrészt éppé tétele az operáció elődázásával nem gyógyítható, hasonlóképen az egyházunkban kísértő szenvedelmek sem orvosolhatók a zsinattartás idejének kitolásával.

Az erupciónak meg kell történni és meg fog történni, bármikor is tartassék a zsinat. De az attól való félelem nem teszi indokoltá a zsinat eltolását, mert a kérdéses harcot valamikor csak meg kell harcolni, s meg vagyunk győződve, hogy az összeülő zsinat szabad érzelmű és hazafias tagjai a magyar evangélikus egyházhoz való tartozásuk érzetében egyesült erővel fognak közreműködni, hogy ezekkel egyszersmindenkorra leszámoljanak, s egyházunkban megte-remtsék az oly szükséges békét.

Ezért az eljövendő egyetemes gyűlés összes tagjainak feltétlenül a tavalyi határozat végrehajtása, vagyis a zsinatnak 1913-ban leendő megtartása mellett kell állást foglalniok, s amennyiben e kérdés szavazás alá kerülne, névszerinti szavazást kell provokálni, hogy az utókor számára megörökíttessenek azoknak nevei, akiknek révén a zsinattartás és ebből folyólag egyházunk továbbfejlődése és boldogulása lehetlenné vált.

A másik fontoskérdés a nagygeresdi egyezés *revisiója*

Ez a fontos tárgy a meghívóban már kitüntetve sincs, hacsak a tárgysorozat utólag azon magyarázatban nem részesül, hogy e tárgy „az egyházkerületek felterjesztése“, vagy az „indítványok“ tételében bennfoglaltatik.

Pedig ha valamely tárgy megérdemelte volna, hogy az egyetemes gyűlés meghívójában különösen is megemlíttessék, s az érdeklődők figyelme arra külön is felhívassék, ugy mindenesetre ez az. Mert ezen ügy reánk nézve — a református testvérek

erőszakosságaival szemben — a lét, vagy a nem lét kérdése.

Köztudomásu, hogy a nagygeresdi egyezség a református testvérek részéről való illoyalis és testvérietlen kezelése már évek óta megbeszélés tárgyát képezi egyetemes gyűlésünkön. Az indító okot erre „az ácsi és megyercsi sérelem“ adta, amely pedig elsősorban a dunántuli református kerület vezető férfiaink magatartására és intézkedéseire vezethető vissza.

A sérelmezett ügy egyetemes gyűlésünk révén felkerült a közös protestáns bizottsághoz, ahol is a dunántuli református kerület világi főgondnoka adta meg az impulzust arra, hogy a nagygeresdi egyezség kiegészítésekép egy választott bíróság szervezendő, amely hivatva lenne a nagygeresdi egyezségből kifolyó vitás kérdések feletti ítélkezésre.

Ezen választott bírósági szervezet megvitatására és kidolgozására a két testvéregyház részéről három-három tag lett kiküldve. A tervezetet a mi egyházunk egyetemes ügyésze „szabta ki.“ Hogy mily tarthatatlan módon, azt e lapok hasábjain az év folyamán már részletesen kifejtettük, s ismétlések elkerülése végett ezuttal is utalunk lapunk folyó évi 2-ik számában megjelent „Nessus köpönyege“ című cikkünkre

A bizottsági ülésekben egyedül dr. Kéler Zoltán foglalt állást az irányban, hogy a nagygeresdi egyszerűen felbontandó, mert az, a mi egyházunk evidens hátrányára szolgál és nemcsak hogy a testvéri viszony fenntartását nem ápolja, hanem annak ellenkezőjét idézi elő. Indokolta pedig javaslatát elsősorban azzal, hogy a testvéries egyesülést nem lehet bizonyos körzetekben kötelezően előírni, nem lehet semelyik egyházra sem rá oktroyálni, de hozzátette azt is, hogy a nagygeresdi egyezség megszüntetése dacára, fennmarad a két testvéregyháznak joga az irányban, hogy esetrel-estetre egyesülhessen, amely esetben azonban az egyesülés és az esetleges elválás feltételei külön szerződéssel megállapíthatók lesznek. Ezen álláspontjából kifolyólag a „kiszabott“ javaslatnak még általánosságban való tárgyalásába sem volt hajlandó belebocsátkozni. Sajnos, azonban egyházunk másik két képviselője a javaslatot elfogadhatónak tartotta, annak úgy általános, mint részletes tárgyalásába belebocsátkozott, s ez évi közgyűlésünkön az a tervezet fog döntésre kerülni, amelyet a bizottságnak 3 református és két evangélikus tagja dr. Kéler Zoltánnal szemben elfogadhatónak véleményezett.

Midőn ez a javaslat egyházi lapjainkban ismertette lett, megindult a mi egyházunk részéről a nyilatkozatok egész áradata, melyeknek csak egy részét adtuk közre lapunkba, s melyek mindegyike a nagygeresdi egyezség felbontása mellett emel szót.

Az „Ev. Lap“, amely pedig egyedül huzott szabályát az egyezség mellett, egyetlenegy nyilatkozatot sem volt képes a mi egyházunk köréből produkálni, amely az egyezség áldását és fenntartásának szükségességét hirdette volna.

Időközben kerületi gyűléseink is lezajlottak, s most már a kerületek gondolkozása és érzülete is megállapítható.

A dunántuli kerület közgyűlése helyeslő tudomásul vette a püspöki jelentés azon részét, mely a nagygeresdi megújított egyezség revisióját indokoltnak látja. De lássuk, mit is mond dunántul püspöke? Mondja, hogy: „Az egyezség életbe lépte óta tiz év letelvén, a revisio indokolt. Az újra megállapításnál kívánatos minél kevesebb paragrafuss és mindkét fél részéről kölcsönösen minél több bizalom, szeretet képezze az egyezség alapját. A fiók gyülekezetek, szórványok, *eröltetése a csatlakozásra, mellőzendők*, anná! is inkább, mert *ily irányu kényszerítés nem egyezik meg a protestáns egyházak által hirdetett lelki szabadsággal*. Ha azonban a csatlakozás csak az egyházi hatóság kényszerítésével jön létre, ez esetben folytonos félreértésnek, viszálynak lesz forrása.“

Mit jelent ez? Nem jelent mást, mint a nagygeresdi egyezség felbontásának szükségességét. Mert ezen egyezség nem egyéb, mint *kényszerítő eszköz* az egyesülés, illetve csatlakozás keresztülvitelére. Folyamánya pedig, hogy ezt az egyezséget nem revidiálni, hanem felbontani és megszüntetni kell, hogy megszűnjenek azok a békák, melyek révén a kényszer-szeretet előidézhető.

A *bányai kerület* közgyűlése megállapítja, hogy: „A nagygeresdi *egyezség dacára*, a kívánt békés együttélés helyett *a torzsalkodás van csak-nem mindenütt napi rend*, s így megfontolás tárgyát képezheti, hogy a református testvérekkel egyezséget kötni egyházunkra nézve óhajtandó-e, s illetve, hogy a nagygeresdi egyezség továbbra is hatályban fenntartassék-e?“

Nagyon helyes ez a megállapítás, azonban az annak folyamányát képező határozatot, mely szerint ezen kérdés nyilatkozattétel, illetve indokolt javaslattétel végett az egyházmegyékhez leszállíttassék, helyesnek nem tartjuk.

Nem tartjuk pedig az okból, mert az egyezség fentartása vagy megszüntetése felett *egyedül* az egyetemes közgyűlést tartjuk döntésre illetékesnek. Egyrészt azért, mert a tiz év előtti egyezség létesítésénél sem lettek az alsóbb hatóságok meghallgatva, tehát arra most sincs szükség, másrészt azért, mert a már eddig is megnyilvánult közhangulatból megállapítható, hogy egyetemes egyházunk egyházközségei uni sono az egyezség felbontása mellett foglaltak állást.

Ennek a *dunáninnen*i kerület közgyűlése adta a legpregnansabb kifejezését, amidőn felkérte az egyetemes gyűlést — lutheri nyíltsággal és őszinteséggel —, hogy „acélnak meg nem felelő és az ág. hitv. evang. egyház védelmére egyáltalán alkalmatlan nem bizonyult nagygeresdi egyezség felbontását elhatározni méltóztassék.“

Ez a javaslat őszinte és becsületes, mert félremagyarázást nem tűr.

De hogy egyetemes egyházunk érdeke tényleg az egyezség megszüntetése, azt legfényesebben igazolja a református testvérek dunántúli kerülete f. é. szeptember hó 25-én tartotta közgyűlésének határozata, amely „kivánatosnak tartja, hogy a bölcs elődök által sok jóakarattal és egyetértéssel megkötött egyezség továbbra is fenntartassék és mindkét fél által jóakarattal alkalmaztassék.“ Ha az egyezség nem református érdekeket szolgálná, úgy jó testvéreink nem ragaszkodnának oly görcsösen hozzá!

„Jó akaratulag alkalmaztassék!“ Bagoly mondja a verébnek, hogy nagy a feje Eddig esetet nem tudunk, nem hallottunk, nem olvastunk, hogy a református testvérek valamikor is panaszkodtak volna, hogy a mi részünkről a nagygeresdi egyezség megsértetett volna, hogy ezt velük szemben bármikor is áthágtuk volna. Annak ellenében a mi levéltárainkban száz számba fekszenek a panaszok, melyek a református testvérek tulkapásait és erőszakoskodásait igazolják. S most mégis ők mondják, hogy az egyezség „mindkét fél által — (tehát általunk is) — juakarattalag alkalmaztassék.“

Mi jóakaratot alkalmaztunk eddig is, de a református testvérek további jóakarataból (melyből már csak a Pavlik rendszer hiányzik) nem kérünk.

Meg vagyunk győződve, hogy ez a kérdés az egyetemes gyűlésen nagy vitát fog provokálni, sőt már most is megjelölhetnők azon férfiakat, akik a közóhajjal szembe szálva, egyetemes egyházunk evidens hátrányára, az egyezség fenntartása, revisiója mellett fognak szavalni.

Mert köztudomásu, hogy az egyezséget fenntartandó elemek közül az egyiket az ellentábor egyházi vezéréhez rokoni kötelék, a másikat az ellentábor világi vezéréhez a politikai pártállás, s a harmadik, negyedik, stb.-ieket pedig az ellentábor hatalmas, s a polgári életben is számottevő és esetleg koncot is osztó vezéréhez az érdek fűzi. De ennek dacára még reméljük, hogy az „Ev. Lap“ szerkeztője is be fogja látni, hogy az egyezség fenn nem tartható, mert annak becsületes és igazságos végrehajtását a református testvérek részéről nem várhatjuk, amit legjobban gazol az „Ev. Lap“ legutóbbi számában „Test-

vérek vagyunk-e még?“ című cikkje, melyből leszögezzük, hogy a református testvéregyház minden egyes ténykedése igazolja, „a vallásegyenlőségi elv megbontását és a két protestáns egyház között fennálló testvériség megtagadását.“

Azért nagyon kérjük egyetemes gyűlésünk minden rendű és állásu tagjait, hogy mielőtt a gyűlés termébe lépnek, a rokoni, politikai és egyéb összeköttetés szillait akasszák a ruhatár fogására s a gyűlésteremben kizárólag mint az *evangelikus egyház hű tagjai* érezzenek, beszéljenek és cselekedjenek.

Végezetül pedig mindazokat, akik ily gyöngéd érzületekkel egyébként sincsenek saturálva, arra kérjük, hogy mikor a nagygeresdi egyezség tárgyában döntünk, egy lélekkel, egy szóval dörrögjük oda: „Delenda est censeo!“

S akkora a béke helyraáll, s egyházunk felvirágozik!

Egyébként béke velünk!

Viador.

Még egyszer a családi pótlékról.

A napi sajtóban és az egyházi lapok hasábjain örömmel olvashattuk, hogy a lelkészi családi pótlékot az Országos Református Lelkész-Egyesület is sürgette idei okt. elsején Budapesten tartott közgyűlésében, jóval előbb pedig a bányai ev. egyházkerület foglalt mellette állást. Az eszme tehát mindkét prot. egyházban hódít. Mindkétfelől nemesak az állami tisztviselők családi pótlékáról szóló törvénynek korszerű intézménye es humánus szelleme sugallta és érlelte természetesen a lelkészeknél is a családi pótlék eszméjét, hanem az egész prot. egyház és különösen a prot. papság körében immár évtizedek óta a legnyomasztóbb fájdalommal érzett ama kényszerű helyzet, mely szerint még halvány reménye sem akar mutatkozni az 1848. évi XX. t. c. becsületes végrehajtásának, vagy legalább a papi alapfizetések korszerű emelésének. Nem esoda, ha iy körülmények között a papság kapva-kap minden eszmén, mint mentő deszkaszálon, melytől, legalább némi részben, javadalmazásának javítását reméli. Ilyen mentő deszkaszál a lelkészi családi pótlék eszméje, illetve annak megvalósítására való törekvés is.

A most jeleztem kényszerű helyzeten kívül azonban van még egy hatalmas mozzanat, amely a prot. papságnál a családi pótlék eszméjét már sokkal régebben megérlelte és amely papságunk egyetemének katexochén a családi pótlékre való igényét állami és nemzeti szempontból is sokkal mélyebben megokolja, mint bármely más hivatalviselő körökét vagy osztályokét, amelyek e pótlékban már is részletetnek.

Ez a mozzanat a családnak a prot. lelkészeknél már megszokott *kiterjedtebb fogalmában* rejlik.

Az Evangelikus Órálló idei 40. számában megjelent cikkem nyane tárgyban, a többek között, azon eszmét is hangsúlyozta, hogy az állami tisztviselők családi pótléka nemzetvédő és erősítő eszköz. „Semmiféle javadalmi emelés sem annyira nemzetvédő és erősítő eszköz, mint épen a családi pótlék, mert ez nem any-

nyira az egyéneket, az állam épületfalának ezen könynyebben pótolható kövecskeket, mint inkább a sok kövecskeből tömörült falrészleteket: a családokat, — kisebbeket és nagyobbakat, — védi és támogatja.

Hogy pedig a családi pótlék intézménye mennyire nemzetvédő és erősítő eszköz, elgondolhatja mindenki, aki ismeri az állami tisztviselők családi pótlékáról alkotott törvényt és számba veszi az ezen törvény végrehajtásának és alkalmazásának a jövőben várható nagy következményeit. E törvény által adott potenciális energiánál fogva hogy keresik — szinte törtéte — az érdekeltek a családalkotás lehetőségeit, a családok pedig a mai korban, a drágaság folytán is, már-már riasztó atoknak tartott gyermekáldást! Szünik-tünik némileg, legalább bizonyos körben egyelőre, a nemzedék- és nemzetemésztő egykerendszer. . . .

Ha a családi pótlék az álladalom bizonyos rétegeiben nemzetvédő és -erősítő eszköznek bizonyul: mennyivel inkább bizonyulhatna ilyennek a prot. parochiákban, amelyeknek tradicionális nevezetessége az, hogy ha földiekben szegények is, de egyben gazdagok: a *gyermekáldásban*. Egyetlen egy hivatali társadalmi osztályhoz tartozó családok sem oly népesek, mint a prot. papi házak. Ha a nép és a parochiák egymáshoz való viszonyát megfigyeljük, bátran állíthatjuk, hogy ma is, mint régen, a prot. papi családok és azok jó példáját szemlélő és ösztönzően is követő, a kultúra kinöveseitől ment, romlatlan nép családai a legnépesebbek, illetve a legtermékenyebb talaja a nemzet dus szaporodásának. A prot papi családokra nézve tehát kétszeres, sőt sokszoros nemzetvédő és erősítő eszköznek bizonyulhatna az a részünkről félős hangon emlegetett családi pótlék! S mennyivel inkább akkor, ha igaz az, — amit mondanak — hogy e parochiák belső életét is az egyke-rendszer itt-ott szintén kikezdte. . . .

Itt az ideje tehát, hogy ugyszólván a tizenkettedik órája ütött annak, hogy családi pótlék követeltessek a lelkészek részére is, hogy az állam azt intézményesen biztosítsa.

S ha már morzsát akar hinteni az állam a korpótlék intézményével a prot. papság asztalára, akkor legalább szórjon a morzsák közé egy marék cukrot is, hogy a morzsa kecsgetetőbb, kívánatosabb és elfogadhatóbb legyen.

Petrovics Pál.

Jubileumi előkészületek.

Gondolatok s indítványok szeretett lelkész testvéreim és a mélyen tisztelt egyetemes közgyűlés nagybecsű figyelmébe.

Közeledik erősen s hiv a reformáció 400 éves fordulójának örömnépe! És mi még nem álltunk eléggé sokhelyütt e hazában munkába a nagy jubilatum elébe! Dunántul legkorábban ébredtek fel s fogtak a dologhoz, mert már jubileumi alapot gyűjtének és a kerület püspöke irodalmi — egyházkerületi — sokáig fényleni hivatott emlékköztetésre buzdította s hivatott a diocesis tollforgató jeleseit. Egyebütt is mozog a föld, de egyelőre s nagyobbára csak tervezeteket terem. Néhatt, mint pld. az ország szívében, Budapesten, vagy Szatmáron jubileumi új templomokat készül emelni az ev. hitbuzgóság!

Az ev. egyet. gyűlés gyűjtést és ebből Luther-menház kiván létesíteni s erre nézve már határozatot is hozott (L. egyet. ev. gyűl. jk. 1910. 158. p.) Am a határozattal sokan nem értenek egyet, és, bocsánat, de igazat adunk nekik. Így pld. Raab Károly barsi esperesnek, a ki, az 1911 ik évi dunáninneri ev. egyházkerül. jk. 105. p szerint nevezett kerület hozzájárulá-

sát kifejti, hogy a menházra vonatkozó határozatot a kerületekhez kellett volna leszállítani, különben pedig — ugymond — a menház létesítésével sokat markolunk, de keveset szoritunk, mert nem lesz azt miből fentartani.

Ugyancsak a „Luther-menház“ ellen ir az „Ev. Órálló“ f. é. 5 sz. „többek nézetét is tolmácsolva“ Vitális Gyula bányakerületi zólyomi alesperes is előadván, hogy a jub. bizottság az alulról érkezett javaslatok egykét sem honorálva az egyetemes gyűlésnél keresztülvitte mint új eszmét azt, hogy az elrendelt gyűjtés és ref. emlékünnepi évi offertóriumokból „szegénysorsu gyógyíthatatlan betegek számára Luther nevérol nevezendő országos irgalomház (menház) létesíttessék.“ Vitális Raabbal egyértelműen sem a gyűjtés módját, sem a cél megjelölését nem tartja szerencsésnek, az ev. egyházat pedig gyöngének arra, hogy „ilyen országos szanatórium jellegű“ intézet felállítása, berendzése és fentartására szükséges óriási áldozatot meghozni birna s magára vállalna olyan feladatot, melynek megoldása az államra és a nagy társadalomra vár.“

Legujabban Zsilinszky Mihály öxellentiaja is (Ev. Lap 30 sz.) írta, hogy ily menház létesítése nem a segélyre szoruló ev. egyház feladata.

Fejtegessem e tovább, hogy ev. egyetemes gyűlésünk határozatának a Luther-menházra vonatkozó részében való megváltoztatása közóhajt képez?

Marad ezekután, mint szükséges és általánosan elfogadott, mert természetes teendő és vállalkozás: a *gyűjtés*. És én itt óhajtom megragadni erősebben és fejleszteni a szükséges dolgot.

Pérez, azaz áldozatkészség nélkül manapság bizonyára nagyon keveset lehet alkotni. A szó, bármily szép, tett nélkül nem termékenyít. Pérez beszél. A mint a test a lélek temploma, úgy a pérez a lélek eszköze; a lélek pedig kitűzi a célt. A pérez, mint anyagi eszköz, szent célra való gyűjtéséhez azonban egyházunkban mintha épen a lélek hiányzanék. Nem lelkes a gyűjtésünk! Miért? Talán azért, mert a célok kitűzésében nincsen kellő megállapodásunk? Vagy azért, mert megfogytakozott a hitbuzgóság s nem száll fölfelé a vallásosságnak fokmérője: az áldozatkészség? Ám akkor veszedelmesen alszunk s bár ébresztgetnek és némely órállóink 1917 örömnépeinek ajtaján — lélekben előre lépve — hangosan zörgetnek: mi mégsem kelünk fel egy ember képen! Hol az a titáni, felrázó erő, mely tette sarkaljon s a siker győzelmére vigyen?

A hitujítás 400 esztendő emléke méltó megünneplésének feladata tág teret nyújt a munkálkodásra. Fel tehát s kezdjük meg komolyan s igazán a munkát még pedig komoly, lelkes, eredményes pérezgyűjtéssel! A gyűjtés szükségességében s célravezetésében nincsen, nem is lehet eltérés véleményeink között. A gyűjtésnek azonban, hogy dus eredménye legyen, biztos irányokban s nagyobb arányokban kell történnie. És itt én is, többekhez már előbb is csatlakozva, ismételve s ujjolag, mig nem késő, teljes lelkemből s szivemből kérve kérven ajánlom a *minden* ev. magyarhoni *lélek utáni napi egy fillérrel* gyűjtést. Az indítvány e részben 2—3 év előtt valahol az alföldön született meg, s szállt az igéje hegyek felé s Kárpátoktól lejjebb Adriáig; a szikrát fel-fogtuk többen s lángoltunk tőle; ám mégis a tűz — kevés tápláléka lévén — csakhamar kialudott.

Hisszük azonban és reméljük, hogy nem aludt el felébredhetetlenül! Gyujtsuk lángra, élesszük fel 1913 január 1-től kezdve újra, drága ev. anyaszentegyházunk összes hazai területein; a sikságokon úgy mint az erdők ölen s vizek partján elterülő eklézsiáinkban! Minden napi fillér egy-egy napi áldó és áldásos gondolat a reformációról! Mint az édes atya, mikor pénzt költ gyermekére, gondol ha olykor sóhajokkal is, de nem valóra várható és válandó édes remények nélkül, úgy mi is. A

kit szeretünk, annak sorsa iránt érdeklődünk s szeretetünket mivel ha nem áldozatkészséggel bizonyítjuk. Szeressük meg tehát a reformáció, a vallási megújulás 400 éves emlékét! Tettekben fénylő hitszeretet ünnepe köntösében utazhatunk s vonulhatunk majd, ha testileg nem is valamennyien, de lélekben mindnyájan méltóan ama nagy napon Wittenbergbe 1917-ben. Múltunkban volt öröm, kell hogy jövőnkben is legyen remény!

Payr Sándor ev. theol. tanár a „Prot. Szemle” 1911. évi 8. és 9. füzetében nemcsak a történeti adatok gyűjtésének hangyaszorgalmával, de igen lelkesítőleg is megírván a reformáció 1617, 1717 s 1817-iki évszázados ünnepeit, többi között azt mondja, hogy az eddigi három ily százévi örömnépnep jó s balszerencsében egyaránt „emelte a prot. öntudatot, az egyház iránt való hűséget s hatalmas tettekre indította az áldozatkészséget. Gyülekezetek és hívek versenyre keltek egymással s a nagy buzgóság szinte találékonyra tette őket az ünnephez méltó emlékeknek felállításában. . . . Egyház alkotmányunk terén is a világiak meleg érdeklődést tanúsítanak s tevékeny szereplést keresnek. Megkezdődött a szeretet munkája, melyet a későbbi kor belmisszióknak nevezett. . . .” [578. l.]

Legyen ez most is, még pedig — mert hiszen haladás az élet — hatványozott erőben így. Nagy öröm gyümölcsöző szent lelke szálljon falvaink s városaink templomaiba s honoljon iskoláinkban is! Adja ezt a kegyelem Istene az ő Fiában a J. Krisztusban!

A minden ev. magyarhoni lélek utáni napi egy filléres gyűjtésnek mindenelőtt kimondásával s megnyitásával kapcsolatban bátorkodom jubileumi célokul a következőket ajánlani.

I. a kevesebb pénzbe s II. a több pénzbe kerülő célokat.

1. Mondja ki az ev. egyház egyeteme, hogy a reformáció viageseményének 400-ados emlékére létesít egy *ev. könyvnyomtató intézetet*. Mondjam-é, fejtegetsem-é, hogy a megszületett magyarhoni protestántizmusnak mi je volt a könyvnyomtatás? Bizonyára egyik fő életfeltétele! A magyar reformátorok nyomdászok is voltak. S vértelve betűvel és szellemmel, fényesen és sikeresen apostolkodtak. És most a mai prot. nemzedéknek nem kellene a szoros guttenbergi szövetség védelemre, és — mert a betű szellemének elődeinknél oly erős fegyverét már is szinte kicsavarták a kezünkből — támadásra is? A ref. lelkészegyesület is legujabban programmba vette e dolgot; okosan.

2. Az iskolaügy terén égető szükség volna *evang. tanítónőképzőre*. A nőkérdés hatalmasan tolul korunkban az előtérbe; számoljunk vele okosan s idején. Ugy a prot. könyvnyomtatásnak, mint a képzőnek is csak erős indítás kell, fényül pedig jubileumi dísz; az intézmények szervezési kérdése napirenden van; megalkotásuk tettbe menő szó s határozat után kiált; adjuk ezt meg némi jubileumi alapi anyagi segítséggel s azon erős reményben, hogy azok talpra állítván a magok lábain járandnak.

3. Egyházi, s inkább anyagi, mint szellemi tekintetben felette hasznos és érdemes dolog volna az *ev. egyházi biztosítás* létesítése, vagyis, hogy a tűz s jég elleni és az életbiztosítást idővel s fokozatosan — mint azt ev. lelkésztestvéreink itt-ott — régebben Farkas Géza, újabban Veres József elnökünk már indítványozták is, ev. összegyházunk venné kezébe és ezt most jubil. szóval kimondaná és a tervezés és szervezéshez nyomban hozzá is látna. Csak akarat kell ezen anyagilag is jó dolog megtevéséhez és kellenek hozzá értő emberek a

gátra. A róm. kath. egyházban az esztergomi egyházmegyében pld van egyh. bizt. fényesen bevált intézmény; a honi jegyzői kar megállamosítottani akarná a biztosítást állami jövedelmek emelése s ez alapon jegyzői fizetések rendezése céljából. Mert ne ékeskedhetnénk galambszelidség mellett kigyóokossággal mi is?

4. Mint pénzáldozatot legkevésbé, ám annál bővebb lelki odaadást kívánó belmissiói s testet öltetni hivatott eszmét, keresztülvitelre bízottal ajánlom azon postulátumnak, kategorikus imperativus alakjában való kimondását, hogy 1917-ig a gyámintézeti egyleteken kívül — *minden ev. hazai egyházközség* kebelében — az alaknak szabadságával *legalább egy belső missiói ev. egyesület* alkottassék az évi működés rövid felterjesztésének az illetékes és felsőbb egyházi forumhoz való kötelezettségével. Így lésszen a belmissió fája nagy fa, virágzó s gyümölcsöző, biblia-nő s ifjusági egyesületi s egyéb ágakkal!

Ide tartozik, — de ez már a sok pénzbe kerülő kategóriákba visz, a hol szükség van pénzgyűjtésre és állami anyagi segítségre, és ez

II. 5. Ev. egyházegyetemileg való elhatározása és megoldása, azaz keresztülvitele azon az üdvszükség kielégítésével és vallásmentéssel szorosan összefüggő s ugy az egyház, mint az állam szempontjából eminens fontosságu téendőnek és feladatnak, hogy ev. *vallásoktatás* mindenütt az ev. iskolások összességénél *az ev. lelkészeknek*, vagy lelkészi képzettségű hitoktatóknak *kezébe tévessék le*. Munkatöbbletet jelent a dolog, de ezen dolog annyira egyházunk életébe vágó, hogy az egyház nem zárkozhatik el előle sokáig úgy sem, s előbb-utóbb kell, hogy megcsinálja azt az új munkának természetesen méltó jutalmazásával.

6. Ugyanigy szükség van végül, még pedig évenként sok pénzre — egyházi alapgyűjtés és kiutalványozás meg állami segítség formájában — az ez idő szerint kétség kívül *legégetőbb s ukalegon jellegű kérdés* megoldására, tudniillik a tarthatatlan *lelkészi javadalmazások rendezésére és javítására*. Isten látja lelkem, hogyigen szerettem volna ez ügyet, — mint elintéztet — kikapcsolni a jubil. pontokból, mert hiszen a kérdés oly sürgős, hogy megoldásának 1917-ig való elhalasztása bizonyára katasztróphaszerű, remény és életvesztő gondolatokat támasztani alkalmas főképen a családos papoknál és én elképzelhetetlennek tartom az ev. egyházi életosztón természetes megnyilvánulása szempontjából is a nem papi körökben is, hogy ha gyökeres, azaz közmegelegedést szülni hivatott megoldás 1917-ig sem létesülhetne, hát legalább türethető intézkedés okvetlenül ne történnék már a f. évtől kezdődőleg állami dotáció segélyével 1917-ig is, mégis bátorkodom azon előterjesztést és javaslatot tenni a jubileumi pontok és a szóban forgó jubil. gyűjtés kapcsán, hogy a magyarhoni ev. összegyház mondja ki, hogy Isten segélyével az 1917-ik évben jubilálni akar és fog az ev. lelkészek javadalmazásának elvben és gyakorlatban közmegelegedést szülni hivatott azon és különösen a lelkészekkel az egy képzettségű tanárok fizetésével lépést tartó legalább olyan rendezésével, a mint azt a 150 evang. lelkész által kiadott s a lelkészek óriási többségében is elfogadott „tervezetet” ajánlja s igazságosan és méltányosan kidolgozta, meg a dolog bizonyára úgy áll, hogy még ha az állam meg is tagadná segítségét, az égető kérdést az ev. összegyháznak török-szakad, azaz ha élni s megszűnni és mint egy Titanic hajó zugó habok forogtatásában s jéghegyektől összezuva elmerülni nem akar, megoldania kell, ha másképen nem, hát az ev.

egyház lelkészjav dalmazási célra szolgáló új adózásnak — a mint arra is van munkálát — életbeléptetésével s evvel párhuzamosan lelkészfizetési alapok gyűjtésével, esetleg amortizationális kölesön felvételével.

Volna még sok jubil. cél, így: a diakonisszaügy felvirágoztatása, stola megváltás, ingyenoktatás, theol. semináriumok s theol. fakultás létesítése, esp. monografiák megírása, de én már így is eleget markoltam, haladnom kell csak a régi kerékvágáson, melyen rövidesen még összefoglalván a pontokat, van szerencsém javasolni:

Mondja ki a mélyen tisztelt ev. egyetemes közgyűlés, hogy a reformáció 1917-ik évi 400 esztendő alkalmá és emlékére — a menház eszméjének közóhaju elejtésével — mindenütt: 1913 Január 1-től kezdődőleg minden hazai ev. lélek a helyi egyházközségi pénzárbá naponként 1—1 fillért szolgáltat be 1917 ig, s az így összegyűlt összegnek legalább háromnegyed részéből (1/4 rész visszatartható helyi jubil. célra), ev. egyetemes jubileumi alapot alkot s ez alap szellemi s anyagi segítségével létesít:

1. Ev. könyvnyomtató intézetet,
2. egyetemes ev. tanítónőképzőt,
3. megteszi a kellő lépéseket egy „ev. egyházi, tűz s jég elleni és életbiztosító intézet“ megszervezésére,
4. elrendeli, hogy minden ev. egyházközségben, a gyámintézeten kívül, legalább egy belmissziói egyesület — egyh. szabályszerű felterjesztések kötelezettségével — szerveztessék,

5. mindazon helyeken, a hol a vallástanítást nem lelkészi képzettséggel bíró tanerők látják el, megbizva kellő díjazás mellett, az ev. lelkészeket az összes ev. iskolások vallási oktatásával s végül

6. a jubileumi alap támogatásával s minden egyéb alkalmas mód és eszköz megkeresése- és fölhasználásával már a f. évtől kezdve rendezi s emeli igazságon és a papi álláshoz méltóan az ev. lelkészek tartáhatatlan javadalmazását.

Isten! szeretett egyházunknak erős vára! légy velünk!
A feladatok nehezek, de szépek; az ember gyöngye,
— de erős az Isten és jó! Ámen!

Krupec István.

MISSZIÓ.

Rovatvezető: Scholtz Ödön.

A Gusztáv Adolf-egylet ezidén keleti Poroszország fővárosában Posenben tartotta 64. évi közgyűlését. Keleti Poroszországban, mint tudjuk, a német protestánsok erős küzdelemben élnek a katolikus lengyelekkel s a németiség erősítése végett új meg új községeket telepítenek le ezen a vidéken, ami — mivel a telepések többnyire evangélikusok. — nagy feladatot ró a Gusztáv Adolf-egyletre is. Megítélhetjük ezt abból is, hogy az egylet az utolsó évtizedek folyamán 2 1/2 millió márkával segélyezte a poseni gyülekezeteket s nyolcszor juttatta ide a nagy szeretetadományt összesen 150,000 márka értékben. Mindebből megmagyarázható az a nagy érdeklődés, mely a közgyűlés iránt az egész tartományban megnyilvánult. Nagyban hozzájárult ezen ünnepély a protestáns öntudat erősítéséhez magában Posen városában is, amelynek 157 ezer lakosa közül csak 49,906 evangélikus (31.9%), míg a többi 5611 zsidótól eltekintve, római katolikus. Eljöttek a közgyűlésre nem csak a hatalmas protestáns német birodal-

omnak vezető egyházi emberei, hanem a Németországon kívül fekvő evangélikus diaspora is számos küldöt-tel képviseltette magát. Hazai evang. egyházunkból tudtunkkal Famler G. A. torzsai, Ziermann Lajos pinkafői és Morgenthaler Ferenc ujjpauzi lelkészek voltak a poseni ünnepélyen, melyre az osztrák evang. egyház és erdélyi szász hittestvéreink különösen sok képviselőt küldtek.

Szeptember 24-én este a szent Pál templomban volt az első istentisztelet, a mely a szorongásig megtelt s a melyben Stolpe magdeburgi generálszuperintendens tartotta a szentbeszédet 1. Kor. 12, 26—27 felett. A predikáció előtt Bach „Ein feste Burg ist unser Gott“ című híres kantatéját adták elő, ami közel egy órát vett igénybe. Másnap reggel beláthatatlan hosszúságu menetben vonult az ünneplők serege Posen főutcáin végig a Kreuzkirchebe, hol Broecker hamburgi főlelkész Ján. 6, 12 alapján predikált. Azok számára, akik a templomba be nem fértek, a templomtérén D. Terlinden duisburgi szuperintendens tartott istentiszteletet, míg a szent Péter templomban rendezett gyermekistentiszteleten Spanuth leobeni (Stájerország) lelkész gyújtotta lángra az ifjuság szívében a Gusztáv Adolf-egylet iránti szeretetet es lelkesedést.

Istentisztelet után a Kir. Akadémia dísztermében folyt le a közgyűlés. Az egyházi és politikai hatóságok üdvözlő szavaira a Gusztáv Adolf egylet elnöke, D. Hartung lipcei szuperintendens, titkos egyháztanácsos válaszolt, nagyszabásu beszédében kifejtve az egylet feladatát s célját s rámutatva azon álláspontra, melyet a Gusztáv Adolf egylet nemzetiségi és felekezeti tekintetben elfoglal. Nagy örömmel és hálával fogadták erre az átnyújtott ünnepi adományokat. A poseni főegylet 40 000 mk. rendkívüli adományt gyűjtött, Zaulek brémai lelkész 26,027 márkát küldött, a mely összeget iskolás gyermekek tették le a G. A. egylet oltárára. Ezen gyermekadományt rögtön a nyugati Poroszországban fekvő Sampoht Konfirmándus-Otthonának szavazták meg. Számos más külföldi szónok sorában a magyarhoni e. e. gyámintézet üdvözlését és adományát is ezen alkalommal adta át Famler G. A. torzsai lelkész, egyházkerületi gyámintézeti elnök.

A központi elnökségnek nyomatatásban megjelent jelentését Geiszler vezértitkár ismertette. Eszerint a központi pénztár bevétele a főegyletektől 777,533 márka volt, míg ugyanazon pénztár segélyekre 840,750 márkát folyósított. A központi elnökség szabad rendelkezésére összesen 141,585 márka állott. A központi pénztár vagyona 2,135 695 márka. Határozatképen újból kimondták, hogy a főegyletek pontosan számítsák ki és szolgáltatassák be az alapszabályok értelmében évi jövedelmük egyharmadrészét a központi pénztárba, hogy az a hozzáfűzött jogos igényeknek fokozott mértékben megfelelhessen. Két előadást is tartottak. Sperl poseni kormánytanácsos. „A királyi telepítő bizottság és a telepések egyházi gondozása“, Ernts srassburgi lelkész pedig „Az elszász lotharingai evangélikus diaspora“ címen értekezett.

A 22,030 márkát kitevő nagy szeretetadományt Peschendorf erdélyi szász gyülekezet nyerte el 205 szavazattal, míg a hesseni Gustávburg 62. a brazíliai Rosario 11 szavazatot kapott. Ezen két gyülekezet közt 14272 mk. osztatott fel.

Este négy látogatott népgyűlés volt, melyeket D. dr. Dibelius drezdai udvari lelkész Staemmler poseni szuperintendens, dr. Hoffmann stuttgarti udvari lelkész és dr. Hoffmann poseni konzisztórium tanácsos vezet-

tek. Ezen gyűléseken főképen a diaspora képviselői jutottak szóhoz.

Megemlítjük még, hogy a központi elnökségbe az osztrák evang. egyház képviselőjeként beválasztották Marolli bécsi főegyháztanácsost, a jövő évi közgyűlés helyéül pedig Kieft tüzték ki. Lissaba és Wolkkirchbe rendezett kirándulások valamint egy diasporakárusz zárták be a legnagyobb evangélikus szeretetegyesület poseni közgyűlését.

B E L É L E T.

Csengey jubileuma.

Lélekemelő ünnepélynek voltunk f. hó 20-án szemtanúi Eperjesen abból az alkalomból, hogy Csengey Gusztáv eperjesi ev. th. ol. akad. tanár s a Fogoly lengyel országos híró költője Eperjesi Széchenyi körnek a zsufolásig megtelt városi Vigadó nagytermében tiszteletére rendezett diszközgyűlésén nagy ünnepeltetések között ülte meg friss erőben és egészségben immár 70 éves korában 50 éves írói jubileumát. Szélesebb körűvé, ha nemis országos jellegűvé vált ez az ünnepély az által, hogy azon a Kísfaludy- és Petőfi társaság s a szomszédos irodalmi és kultur-egyesületek képviseltették magukat és nekünk evangélikusoknak felejthetlenné lesz azáltal, hogy azon a tiszai ev. egyházkerület képviselőjében fáradhatatlan püspöke *Geduly Henrik* is személyesen megjelent. És Csengey ezt a megtiszteltetést meg is érdemelte azokért a maradandó szolgálatokért, a melyeket költészetével és tanári munkásságával teljesített egyháznak, hazának s az ifjúságnak egyaránt.

A diszközgyűlés a colleg. tanítóképzőint. énekharának Kapi Gy. tanár által mesterileg vezetett ünnepi dalával vette kezdetét. A megnyitó beszédet *Ghillány Imre*, a Széchenyi kör elnöke tartotta, a ki Berzeviczy Albert, a kör diszelnöke távolmaradását igazoló meleg hangu sürgönyének felolvasása után Gömör János főgymn. igazgatóval, mint a kör irod. választmányának buzgó elnökével olvastatta fel Berzeviczynek remek üdvözlő beszédét. A titkári jelentést a kör 1911. évi működéséről agilis titkára: Dr. Wallentinyi Samu olvasta fel s gyönyörű vonásokban rajzolta meg Csengey írói egyéniségét s költészetének állandó vezérgondolatát: az istenfélelmet, a rajongó hazaszeretetet s a szabadság dicsőítését.

Majd a diszközgyűlés fénypontja: Csengey üdvözlése következett. Annak sorozatát Geduly püspök nyitotta meg, ki hatalmas szónoki erővel a legmelegebb elismerés hangján tolmácsolta a tiszai egyházkerület háláját, szeretetét és üdvözlését azokért a hűséges szolgálatokért, a melyekkel Csengey írói és tanári munkásságával egy félszázadon át áldozott az ifjúság nevelésének a haza és az egyház kettős oltárán. A püspök ajkáról az a meleg elismerés az ősz költő iránt valóssággal elbűvölte a vegyes vallású közönséget, s ez alkalommal is feléje fordította annak osztatlan bizalmát, tiszteletét és becsülését erős püspök egyénisége iránt. A püspök üdvözlését a Kísfalu y-Társaság képviselőjében *Jakab Odön* a magyar, főleg a vidéki költő sorsát híven ecsetelő és színes képekben igen gazdag beszéde követte, a melyben a veterán költőre célozva gyönyörűen fejtegette az istenismeret és istenszeretets a kötelességtudat és kötelességteljesítés különbözőségét. Majd a Petőfi Társaság nevében a költő örök fiatal-

sága előtt meghajolva titkára *Pakots József*, Eperjes sz. kir. város közönsége nevében *Krayzel Aladár* polgármester, a Fmke s a FMI szöv. nevében *Clair Vilmos* titkár, a Kassai Kazinczy kör képviselőjében *Balogh Bertalan*, a Szepesi tört. társ. képviselőjében *Bruckner Károly* késmárki főgymn. igazgató (ki Csengey költészetét a fölfelé törő hófehér tiszta Tátrához hasonlította), a nyiregyházai Bessenyei kör képviselőjében *Popini Albert* tanár, a régi tanítványok (köztük jelen voltak az ünnepélyen: Smid I., Walentiny Al., Kárpáti J., Szabó Gy., Wrablicza B., Boczkó Gy., és Klauzer L.) nevében *Fábry Viktor* kolozsvári másodlelkész (ki a Csengey-alapítvány ügyét szorgalmazza) s az ősi collegium s a tiszaker. tanintézetek nevében *Draskóczy Lajos* ez évi igazgató üdvözölte. Főleg utóbbi kettő nagy sikert aratott a maga szónoklatával. A költő és tanár meghatva fogadta kötött „Vallomásában“ a szeretetnek és tiszteletnek megnyilatkozásait, a mivel a tiszteletére rendezett közebéden is igen sokan elhalmozták. Még megjegyezzük, hogy Nyiregyházáról Vietorisz József, Rimaszombathból Dr. Wallentinyi Dezső s Iglórol Fischer Miklós, Thern László, Stromp József és Dr. Bruckner Győző is jelen volt az ünnepélyen. Utóbbi lelkes cikket is írt Csengey Gusztáv tanári és írói egyéniségeiről a Budapesti Hírlap okt. 19. számában. Nagy hatással volt a diszközgyűlésen az állami és gkath. tanítóképző karéneke és Holenia Béláné szaválata is.

Táviratilag vagy átirat alakjában mintegy 150-en üdvözölték. Közülük Berzeviczy A., Wlassics Gy., Meskó L., Szalay Imre, Horváth Ö., Szaboleska M., Schächter M., a nagykorösi és rozsnyói főgymn. tanári kar, Lőrinczy Gy. Gyürky és Kübecher A. esperes és nagyszámu barátai és tanítványai.

Végül megemlítjük, hogy Csengey jubileuma alkalmából az eperjesi hölgyek egy értékes ezüst szivar-készlettel, az eperjesi ev. gyámint. nőegylet egy babérr koszorúval, a borsodi közműv. egylet egy babérraggal ellátott selyempárnával, a felsőmagyarorsz. írók és hírlapírók szövetsége (a melynek a jubiláns diszelnöke) egy havasi g opár koszorúval s a Petőfi társaság (a melynek legrégebb tagja) egy pálmaágu koszorúval lept meg.

E helyütt is Geduly püspök megható fohásza értelmében azt kiáltjuk feléje, hogy a jubiláns még nagyon soká friss erőben és egészségben hazánk és egyházunk javára vivat, floreat, crescat! A történeti igazság érdekében pedig megjegyezzük, hogy egy bizalmas baráti körben a Csengey-jubileum eszméjét megpendítette *Mikler Károly*, s megvalósította *Wallentinyi Samu* és *Gömör János* tanár a Széchenyi körben.

Dr. Szlávik Matyás.

Nekrolog.

Szalay László. Nagy gyásza van a veszprémi egyházmegyének: elvesztette szeretett esperesét, Szalay Lászlót. Még június végén ott láttuk az egyházmegyei gyűlésen dalias alakját; még hallgattuk esperesi hivatalának teendőit hajszálpontosságig kimerítő jelentését, s mindnyájunknak erős meggyőződésévé lett, hogy a mi esperesünk az elsők között is első. Sokat vártunk tőle, — hisz ifju volt, testben úgy mint lélekben. Reményünk e sziklavárát a viszontlátás rombadöntötte: koporsóban láttuk a vezért! De, bár a győzhetetlen ellenségén diadalt nem vehetett, győzövezér volt a szószoros értelemben. — Bölcsője hol ringott, lábai hol jártak; tette hevitő nemes példák lebegtek előtt minden-

hol. Papi családból származott. — Született 1865 május 20-an Nagybarátn, Győr m., hol édesapja, Szalay Sándor, az ottani gyülekezet lelkésze volt. Édesanyja, Nagy Ida, is papi család sarja, a felpéczi lelkész leánya volt. A hajlék, hol született, Bethel, imádságháza volt. Ő is megtanult ott imádkozni s imádkozni tudó lélekkel lépte át az otthon küszöbét, amikor tanulmányai végzésére szülői Sopronba vitték.

Itt végezte egy középiskolai, mint theologiai tanulmányait és pedig jeles eredménnyel. A távolban is megmaradt ő a mai nap ritkaság számba menő jó fiúnak. Szorgalomra intette a szülők iránti hála és szeretet; sarkalta az Istentől vett szép tehetségéről való felelőség tudata. Theol. tanulmányainak elvégzése után édesapja mellé került lelkésznek Somlószőlőre, ahol édesapjának a következő évben bekövetkezett halála után, 1888 ban r. lelkésznek választották. — Édes apjának méltó utóda volt mindhalálig. Hívei büszkék voltak mindég az ő lelkészükre, aki nekik jóra intő vezérük, tanácsadójuk, vigasztalójuk, buzdítójuk: igazi attyuk volt. Minden egyes hívere kiterjesztette pásztori figyelmét. — Ha valamelyik közülük birtokot akart venni: Ő, — az Istentől anyagilag is megáldott jó emberhez illően felajánlotta segítségét. Örült, ha nemcsak lelkileg, de anyagilag is gazdagíthatta népét.

Mintaképül áll előttünk mint lelkész, mintaképül mint családapa. Házasságra 1895 febr. 16 án lépett. Molnár Emiliát, Molnár Lajos felpéczi lelkész leányát választván magának örök házastársul. Mint hitvesnek főjellemvonásai voltak: a hűség, őszinteség, egyetértés. Boldog családi életüket egy gyermekkel, a most 14 éves Sándorral áldotta meg a Teremtő, aki az édes apának valóságos bálványja volt. Az ő Dádóját ha említették előtte, örömkönnyek szöktek szemébe. „Ő nagyobb ember lesz, mint az apja“ — mondta kitünő tanuló fiáról. „A szeretet, bármily sokféle oszlik is, soha kisebb nem lesz,“ — mondta a megboldogultnak sógora, Madár Mátyás, egy vele utazó ifju lelkésznek, akivel, a bánatos özvegyhez való utazása alkalmával, a vonaton összetalálkozott s vele egyről-másról elbeszélgetett. Jól illettek ezek a szavai a mi kedves halottunkra. A szeretet önánál kisebb nem lett, nem gyengült, bár oly sokféle ágaztak el szálai. A hitves, az egyetlen gyermek mellett fiú halálával, gyermeki engedelmességgel csüngött a vele egy fedél alatt lakó özv. édes anyan is, akinek tanácsát mindég kikérte. Igazi lelkivezér, a férj, apa, gyermek mintaképe volt ő, de kimagaslott mint barát, pályatársis.

Tehetsége, megnyerő modora gyors egymásutánban szerezték meg számára az egyházmegye tisztségeit, míg végre a mult évben esperessé választották. Itt is megmaradt a régi jóbarátnak. Mint esperes a szeretet kormánypálcája, s a méltányos, de nem alkuvó igazságszeretet gyepőlőivel vezette nagy egyházmegyéjét.

Ha köztünk megjelent, soha nem érezte velünk, hogy felettünk áll. Az ő megnyerő modorával, ártatlan humorával szinte belopta magát mindnyájunk lelkébe. Ha talákoztunk: mosolygó arccal fogadott; ha együtt voltunk: minden egyes lelkészársára találó, de ártatlan humorával mulattatott; ha váltunk: a jó Istenbe vetett bizalom szülte vidámsággal bátorított: „Ne féljete! Igy búcsúztunk tőle az utolsó válás alkalmával is. Ki hitte volna akkor, hogy az erős tölgyben őrlő szű pusztit!? Pedig úgy volt. Az egyházmegyei gyűlés után gyengélkedni kezdett, s előbb Balatonfüredre, majd Budapestre ment gyógyulást keresni.

Meggyógyult! A győzhetetlen halál legyőzte. És ő mégis győzött. Győzött! Megmutatta életével, hogy lehe-

tünk egy személyben szerető hitvesek, jó családapák, halás gyermekek; megmutatta, hogy a szív elég nagy arra, hogy benne embertársaink részére is jutassunk helyet a szeretetnek.

Utolsó napjait eszméletlenül töltötte, míg végre 11 éne este agyosorvadásban meghalt. Holttestét 13-án szállították haza Budapestről gyülekezetébe, ahol 14-én adtuk át az anyaföldnek azt, ami porból vétetett, hogy égbe szálljon az, ami isteni. Temetésén megjelentek hívei, nagyszámu rokon ága, pályatársai, a vidék intelligenciája. Érckoporsójának köszönhető, hogy az a koszoruk sulya alatt be nem szakadt. A háznál Balogh István, vanyolai lelkész, helyettes esperes tartott felette Ap. cs. XX. 25. v. alapján remek beszédet; a temetőben Baldauf Gusztáv püspöki titkár bucsuztatta el övéitől; majd Kiss L. nagygalonyi lelk. — ki az elhunyt édes apját is temette — imádkozott s áldotta meg siri nyugvóhelyét s porrézeit.

Lemenőben volt a nap, mikor megesendült az ásó-kapa, hogy elhantolja a koporsót, melyet lakójának édes apjéé mellé helyezték. A nyugvóra térő nap, a sirba haldogáló sárguló levelek enyészetről, elmulásról beszéltek. Amde a temetőt körülvevő mező zöldülő vetései vigasztalólag integettek felénk: „Elvettitek rohadandó test, feltámasztatik rohadatlan,“ — találkoznak *K. E. J.*

Esküvők. *Bohár László*, a sárszentlőrinczi gyülekezet tehetséges ifju lelkésze f. hó 5 én vezette oltárhoz Vágfarkasdról *Belohorszký Anna* urleányt. A jó Isten tegye az ifju házaspárra váró új életet zavartalan örömeök kutfejévé. — *Bándy Miklós*, nagybatonyi lelkész örök hűséget esküdött *Metz Karolinának* Nagyszokolyban. A szent frigy összekötő kapesa, a szeretet, boldogítja őket a sirig.

Templomtelek adományozás. Alig öt éves (1908 ban alakult) szatmári ev. egyház nagy célja, hogy 1917. október 31-én avattassék fel nagy reformátorunk emlékére az Ő nevével nevezendő temploma, igen jelentős lépéssel jutott előbre. Szatmárnémeti sz. kir. város törvényhatósági bizottsága f. évi október hó 14-én tartott közgyűlésében egyhangu határozattal templom és papi lakás építésére szolgáló telket adományozott az egyháznak. Belügyminiszterileg engedélyezett országos gyűjtése még folyamatban van. Napról-napra érkeznek kisebb-nagyobb adományok a nagy célra. E helyen is kéri a kis lélekszámu, de nagy misszióju egyház a testvéregyházakat és a nemes lelkű pártfogók szives pártfogását. *(D)*

Imaház szentelés. A székelyudvarhelyi ág. hitv. evang. szórványegyházközség ujonnan épített imaházát október 27 én d. e. 10 órakor fogja D. dr. Teutsch Frigyes felavatni.

Templomszentelés. A *szentgotthárdi* ev. egyház, mely három éve lett anyaegyházzá, diszes új templomát okt. 21-én szentelte fel Gyurátz Ferenc püspök. A püspököt és a kíséretében lévő ker. felügyelőt Berzsenyi Jenőt, valamint az egyházmegye elnökségét nagy ünnepekkel fogadták. A püspöki avató beszéd után az új templomban Stráner Vilmos soproni theol. akad. tanár tartotta az első egyházi beszédet. A felavatási ünnepeken részt vett, sőt a rátóti kastélyában a püspököt és kíséretét meg is vendégelte Széll Kálmán volt miniszterelnök is. — A szentgotthárdi templom oly gyors felépítése körül a legnagyobb érdemeket szerzet az ifju gyülekezet lelki pásztora: Czipott Géza testvérünk. Legyen az Ur áldása e szép művön s töltsé el boldogsággal a lelkes testvér szívet.

Imaház-felavatás. A *tétfalusi* (Temes m.) fiók-egyház új imaházat építtetett, a melyet *Dolschall* Lajos bánsági főesperes nov. 17-én fog felavatni.

A nagylaki egyház jubileuma. Csendes házi körben, a legközelebbi szomszéd egyházak bevonásával ünnepelte meg a *nagylaki* egyház f. 20-án temploma alapkövetételének száz éves jubileumát. Az ünnepély jelentőségét emelte az a körülmény, hogy ezen alkalommal adta át az egyház új orgonáját szép rendeltetésének *Petrovics* Soma csongrádi főesperes.

Nagyszentmiklós templomot épít. Közel száz évig híven teljesítette őrálló tisztét a *nagyszentmiklósi* egyház, a lutheranizmusnak egyik végvára: összeszedte a szétszórtan lakó hitestvéreket, s hogy fennmaradását biztosíthassa, a reformátusokkal együtt közös protestáns egyházat alkotott. A reformátusok az újabb időben kiváltak az egyház feleleiből, a régi imaház fölött sem mult el nyomtalanul az idő. A számban kicsi, de a hitűségben erős gyülekezet nehéz feladat előtt állott: a templomépítés égető kérdéssé lett. Az egyháznak egy áldozatra kész tagja, egy áldott lelkű urnő: özv. *Mixichné* 12257 koronás alapítványával ezt a kérdést a megvalósuláshoz közelebb hozta, ám egy újabb gondnak az árán: a templomnak még a folyó évben kell felépülnie. Az egyház azért kérő szózatot fordult az összes egyházakhoz, a melyet a hitestvérek áldozatkésztségébe a legmelegebben ajánlunk.

Templomszentelés. Lélekemelő ünnepe volt okt. 20-án az alsóesztergályi egyháznak. Ekkor szentelték fel az egyháznak 14.000 korona költséggel renovált szép gót stílusú átépített templomát. Az ünnepély fényét emelte D. Baltik Frigyes püspök, valamint dr. Sztranyavszky Sándornak a balassagyarmati választókerület képviselője, a ki egyúttal az egyháznak is felügyelő a megjelenése, a kinek nagy örömmel és lelkesedéssel, dadalkapuvál várt a gyülekezet apraja nagyja. A főújsztor igen szép in'clmet intézett a gyülekezethez - egyúttal az új templomot felszentelte s hivatásának átadta. Délben az egész vidék intelligentiájának és a falu népének részvételével közeled volt, mely után a püspök és a képviselő automobilon jöttek vissza Balassagyarmatra.

Gyászhir. Okt. 12-én halt meg Bátor *Fübján* Vendel nyug. evang. tanító 71 éves korában. Nevezett a honti tanítói karnak a Nestora volt s míg mint tanító működött, igen jeles tevékenységet fejtett ki. Okt. 14-én temették el Bátor az egyházhívek és a környékbeli tanítók nagy részvételével mellett.

Búcsuprédikáció. *Sipos* András, a csorvási egyház megválasztott lelkésze, budapesti Deák-téri s. lelkész 2 és $\frac{3}{4}$ évi itteni működés után f. hó 20-án búcsuzott el a pesti magyar gyülekezettől. A rokonszenv, a melyet *Sipos* a közvetlenség varázsával és kimagasló szónoki talentummal előadott beszédeivel hallgatóságban keltett, megható módon nyilatkozott meg utolsó fellépése alkalmával. A templomot egészen megtöltő közönség soraiban visszafojtott zokogás hangja hallatszott, a mikor a távozó lelkész megköszönte Raffay lelkész jóakarátát és a gyülekezet szeretetét. *Sipos* lelkész az ifjabb papi nemzedék egyik legkiválóbb tagja, a kitől -- feltéve, hogy szélsőséges szellemi irányzatoknak az arany középutat nem fogja feláldozni -- még sokat várhatunk. Szeretelünk és jó kívánságaink kísérik új működési helyére.

Gyülekezeti estély. A pesti német ev. egyház női szövetsége okt. 20-án tartotta ez idény első „gyülekezeti estélyét” igen nagy számu közönség részvételével. Ez alkalommal igen érdekes előadást tartott Broschkó G. Adolf lelkész Luterről, mint a keresztyén családfőnek a példányképéről. Ezen igen látogatott s kedvelt gyülekezeti estélyeknek a télen egész sorozata fog következni.

A selmeczbányai evang. tanítóképző ügye. Tudvalevő dolog, hogy Selmeczbányán a régi liceummal kapcsolatos tanítóképezdét megszüntették s helyette a modern igényeknek és a Ministerium által felállított követelményeknek megfelelően elkülönítve egy teljesen önálló kerületi tanító képezdét létesítettek. Ennek épülete már áll, melyre a Csemez alapítványt használták fel, mint olyat, a melyet alapítványozó direct e célra hagyományozott. Tekintettel azonban arra, hogy a Vall. és Közokt. Ministerium a legújabb tanítóképezdék vonatkozó rendszabályok szerint csakis oly tanítóképezdét enged létesíteni, a melyekkel kapcsolatban internátus is építtetik, ez a körülmény nagy gondot okozott a dunáninni egyházkerületnek, a mennyiben egy ily internátus felepitésér semminemű fedezettel nem rendelkezett. Az egyházkerületi elnökség többszörös tárgyalására sikerült a Ministeriumot álláspontjának enyhítésére rábírni. Első sorban is a Minister — tekintettel arra, hogy a liceumnak és a régi tanítóképezdék közös alapítványokból fenntartott közös convictusa volt, a Minister eltekintett attól, hogy az elkülönített tanítóképezde külön convictust rendezzen be, s megengedte azt, hogy ugy mint eddig a tanító képezdészek a liceum növendékeivel közös alumneumban étkezzenek. Továbbá magának az internátus épületének felépítésére évi 10.000 korona építési és felszerelési államssegélyt biztosított. Így tehát m gvalósult Selmeczbányán az, hogy egy 80.000 korona összegben létesült tanítóképző intézet mellé egy körülbelül 80 tanítóképezés részére benn lakásul szolgáló internátus fog a Ministerium építési és felszerelési segélyével építtetni. A Ministeriumnak e tárgyú jóváhagyó rendelete, melylyel tudomásul veszi az internátusnak építési terveit s kilátásba helyezi a 10.000 kor. évi segély kiutalását most érkezett le a dunáninni püspöki hivatalhoz. Most már csak az van hátra, hogy a tervek ily keretek között megvalósuljanak s akkor a dunáninni egyházkerület egy szép intézménnyel, egy modernül berendezett internátussal kapcsolatos tanítóképezdével gazdagabb lesz.

Új alapítvány. Közismert dolog, hogy a dunántúli ev. egyházkerület kezéről az örökösök elperelték a néhai Simnyak Antal hatalmas alapítványát. Az örökösök egyike, ki most szintén örökölne a tekintélyes vagyonból dr. Barcza Elek szék. fővárosi műszaki tanácsos lemondott reá eső részről és azt visszaadja a dunántúli egyházkerület rendelkezésére azzal, hogy köteles az egyházkerület azt mint alapítványt kezelni. Valóban szép példája a lelkiismeretességnek, mely nem tud oly vagyont megtérni földi javai között, melynek szerzője határozottan más célt jelölt ki az elé, s az egyházat, mint kulturális intézményt nevezte meg örökösül. A betű megől, a *lelek megelvenit*.

Egyházmegyei felügyelő választás. A zalai evang. egyházmegye legutóbbi közgyűlésén újból és egyhangulag felügyelőjévé választotta lovag *Csemez Elek* köveskallai földbirtokost.

Dr. Kéler Zoltán újabb alapítványa. Ez a hithű, s az egyházi ügyekben igen agilis férfiú, a komáromi esperesség felügyelője, a dunáninneni egyházkerület gyámintézetének világi elnöke, már több ízben adta tanujelét egyház szeretetének, a mit tetteiben is igazolni törekszik, t. i. alapítványokat létesít. Legutóbb, mint a dunáninneni Reischel alapítvány ügyösze a lipthói és árvai egyházmegyéknek a dunáninneni egyházkerület ellen folytatott perből folyó ügyészi tiszteletdíját és költségét 132 koronával kikerekítve összesen 1500 korona összegben alapítványul hagyta oly kikötéssel, hogy az alapítvány, mint „Lándori dr. Kéler Zoltán segítő alapítványa címen kezeltessek a dunáninneni egyházkerület oltalma és felügyelete alatt úgy, hogy annak kamataiból a Reischel alapítvány szelleméhez hasonlóan első sorban a dunáninneni egyh. kerülethez tartozó lelkész özvegyek Reischel segélyének, a kik 1898 év előtt jutottak özvegyesre s az egyet. nyugdíjintézetől csekély vagy semmi kegydíjban nem részesülnek, a felemelésére fordítandók. Másodsorban otyan kiskoru segélyre szorult teljes lelkészárvaik segélyezendők ezen alapítvány kamataiból, a kiknek atyja, mint a dunáninneni ág. h. ev. egyházkerület lelkésze nyugdíjaztatott, vagy halt meg. Ezen tett, melynek úgy a forrása, valamint a célja is igen nemes motivumokból származik, önmagában hordja dicséretét. Adja Isten, hogy az evang. kialvó tüze mennél több világi férfinál hasonló alakban fellángoljon!

Uj egyházfelügyelő. Az elmúlt vasárnap töltötte be a gecsei (Veszprém m.) gyülekezet a kebelében megürült felügyelői állást, egyhangu lelkesedéssel felügyelőjévé választván dr. Kovácsics Sándor tétí járásorvost. Az ambicosus fiatal orvos előtt szép munkatér nyílik ime a lelkek gondozása körül is. Isten áldását kérjük munkájára és kívánjuk hogy sikerrel munkálkodhassék szép hivatalában.

Lelkészváltozás. A harkai (Sopronmegye) gyülekezet, melynek lelkészi állása Geisztlinger Pálnak Felsőőrre távoztával megüresedett, egyhangu választással Bothár Mihály soproni segédlelkészt hívta meg lelkészéül.

A sárvári ev. gyülekezet új alapítványa. Dr. Rátz István budapesti sanatoriumi főorvos alapítványával ismét egyel szaporodott a sárvári gyülekezet alapítványainak száma Szüleinek emlékére 500 koronás alapítványt tett a fentnevezett s ezzel szép emléket állított szülőinek, de bizonyosságot tett saját élő hitéről is Isten áldása nyugodjék nemes elhatározásán.

Lelkésziktatás. Szklenka Gusztáv, a nyustyai (Kishonti megye) ev. egyház megválasztott új lelkészét október hó 13 án iktatta be hivatalába Banczik Sámuel kishonti alesperes. Üdvözljük lelkésztestvérünket új állomásán s működésére a kegyelem Urának gazdag áldását kérjük — **Uj segédlelkész.** A gömöri főesperes mellé segédlelkészül *Moravcsik Jenő* végzett theologus hivatott meg. Az ifju Thimoteus gazdag tapasztalatokat szerezhet kitünő főnöke mellett.

Személyi pótlék. A nagymélt. vallás és közokt. ministeriumnak 112840/912 és 112841/912 sz. rendeletei értelmében *Pahr János* németjárfalui és *Tátray János* vanyarezi evang. tanítók a nemzeti nevelés terén szerzett kiváló érdemeik jutalmazására 200 korona fizetéstérmetésével bíró személyi pótlékot nyertek.

Harangavatások. A margonyai evang. anyaegyházban szept. 29-én, a templomszentelési ünnep évfordulóján, — a hozzá tartozó leányegyházban, Orsóson pedig okt. 6 án volt harangavatus. Margonyán a felavatást Barthó András girálti lelkész, Orsóson pedig Halmi Aladár laposi lelkész végezte ezen mindig megható szer-tartást a sárosi főesperesnek megbizásából az egyház-hivek tömeges s örömteljes részvétele mellett. Mindkét harang Seltenhofer Frigyes soproni harangöntődjében készült. A margonyai 6 métermázsa és értéke 1748 K, az orzói pedig 2 mm. és értéke 484 kor. Az utóbbit 11 evangélikus család áldozatkészsége teremtette meg a 120 kor. értékű haranglábbal együtt, a melyre még egy harangot venni szándékoznak. Id. Laczkó János, a gyülekezetek buzgó lelkésze ezen harangrendeléseknél szerzett tapasztalatait a lelkésztestvérek okulására a következőkben adja. Kétféle harang szerkezet van most meghonosítva, az elülütő, a mely könnyebben kezelhető és szólása gyorsabb tempójú, és hátulütő, a mely nehezebben kezelhető és szólása méltóságosabb, vagyis lassabb tempójú. Az elsőnek felismerhető jele a rövid emeltyű, míg a másíknak emeltyűje hosszabb. Harangrendeléseknél ezen kétféle harangnem külön tárgyalandó meg a harangöntőkkel, s ily esetekben a következőkre kell figyelemmel lenni. Ha nagyobb súlyu harangra van szükség, akkor hátulütőt kell rendelni; kisebb súlyu harang jobb ha előlütő; jobb az előlütő harang az esetben is, ha csak egy haranggal rendelkezhetik a gyülekezet; ha meglevő haranghoz óhajtunk még harangot venni, annak ütési percenként megszámlálándók és a harangöntő cégnek bejelentendő. Ha a rendelők ezeket figyelemre méltatni fogják, sok kellemetlen meglepetésnek fogják elejét venni.

A dacsolami evang. egyház (Hont megye) Szlávik György elhunyt lelkész helyére egyhangu meghívás folytán, minden pályázat mellőzésével, Osusky Sámuel segédlelkészt akarja megválasztani lelkészének.

„Csengey Gusztáv“ alapítványára beérkezett újabb adományok: Lányi Alfréd ev. lelkész (Kuczora) 5 kor., Petri Károly nyug. ev. lelkész (Kuczora) 2 kor., Vályi Gusztáv ev. lelkész (Sajógömör) 10 kor., Wallrabenstein Jakab ev. lelkész (Homokos) 5 kor., Doleschall Lajos főesperes (Nagyajosfalva) 10 kor., Glósz Dezső ev. s. lelkész (Nagyajosfalva) 4 kor., Szehtlo Gerő ev. lelkész (Besztercebánya) 10 kor., »Felvidék« páholy (Besztercebánya) 12 kor., Ev. Egyesület (Besztercebánya) 20 k., Kuszy Emil vallástanár (Besztercebánya) 5 kor., Hajdu Lajos ev. lelkész (Besztercebánya) 2 kor., Dr. Oravec Ödön (Besztercebánya) 1 kor., D Szabó György ev. lelkész (Felsőhajó) 10 kor., Szende Nándor ev. lelkész (Resiczabánya) 10 kor., Pócza Ferenc ev. lelkész (Sikátor) 5 kor., Duszik Lajos ev. lelkész (Szatmár) 10 kor., Bortnyik György esperes (Kölcse) 5 kor., Wrablicza Béla ev. lelkész (Oláhpaták) 10 kor., Dendely Samu ev. lelkész (Kuntapoleza) 5 kor., Geduly Henrik ev. püspök (Nyiregyháza) 20 kor., Vietorisz László ev. püsp. miss. lelkész (Nyiregyháza) 10 kor., Makroiczky Emil ev. lelkész (Szirk) 10 kor., Csermák Elemér ev. lelkész (Szentetornya) 5 kor., Baráth Károly ev. miss. lelkész (Rimaszombat) 10 kor., Ratzenberger Ferenc ev. lelkész (Szepesbela) 5 kor., Moravcsik József ev. lelk. és egyháza (Szászpelsőcz) 5 kor., Vitális Gyula 2 kor., Tóteleőcezi egyház 3 kor., Kello Gusztáv szarvasi lelkész ivén 26 kor. 50 fill., Thienschmidt Sándor lelkész Szomolnok 2 kor., Fábry Viktor lelkész Kolozsvár 10 kor.

összesen 249 kor. 50 fill. Az előbbi gyűjtés eredménye 107 kor. 64 fill. Eddig összesen 357 kor. 14 fill Adományokat továbbra is elfogad és vár a bizottság.

Államszámviteltani előadások a tudomány-egyetemen és jogakadémiákon nők részére. A vallás és közoktatásügyi minisztériumnak f. évi október 3-án kelt 95969 számú értesítése szerint Ó. cs. és kir. Felsége 1912 évi március hó 14-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával megengedte, hogy a 16-ik életévüket betöltött és négy középiskolai osztály, vagy annak megfelelő, a nők kiképzésére szolgáló egyéb tanintézetek sikeres elvégzését igazoló nők a tudomány-egyetemnek jog- és államtudományi karán, illetve a jogakadémiákon tartani szokott államszámviteltani tanfolyamokra rendkívüli hallgatókul a vallás és közoktatásügyi miniszterternek esetről-esetre kikérendő előzetes engedélye alapján felvehetők legyenek. E szerint az államszámviteltani előadásokra rendkívüli hallgatókul beiratkozni szándékozó nők kérvényeiket, a mennyiben a fentebb részletezett előfeltételeknek megfelelnek, a tud. egyetemen a jog- és államtud. kar rektorához, jogakadémiákon pedig az igazgatókhoz adják be és pedig mindenkor a tanév megkezdése előtt, az az idejekorán, a honnan azok aztán együttesen terjesztetnek a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz, hogy a miniszter a felvételi engedély megadása tekintetében — a beiratkozások megkezdése előtt — határozhasson.

Statisztika. Az eperjesi ev. theológiai akadémián az 1912/13 iskolai évben beiratkozott az 1-ső tanfolyamra 15 hallgató, 2-ik tanfolyamra 16, 3-ik tanfolyamra 7, 4-ik tanfolyamra 14 hallgató. Összes létszám e szerint: 52 hallgató. Ezekon kívül tanulmányaikat külföldön végzik, mint IV-ed éves hallgatók: Kozlay István, Kuszy Adolf, és Marcsék János. Tanulmányaikat külföldön folytatják mint végzett hittanhallgatók: dr. Kelecsényi János és Heinz Lajos.

Kérelem. Mivel még mindig igen sokan vannak t. olvasóink közül, akik a küldött utalványt fel nem használva, az ez évi előfizetésüket nem küldték be, szeretettel kérem ezen késedelmezőket, hogy a lap ez évi díját mielőbb beküldeni kegyeskedjenek. A nyomdával szemben fenálló kötelezettségeimnek különben nem tudnék eleget tenni. Hittestvéri üdvözléssel

Szerkesztő-kiadó

Szerkesztői üzenet.

Több türelmetlenebb kedves munkatársnak. Láthatják a kedves munkatársak, hogy a legnagyobb áldozatkészséggel igyekszem eleget tenni annak, hogy a beküldött közérdekű és tartalmas cikkeket leközzölhessem. Már ez évben 6-ival adtam többet, mint a hogy a költség tervezet azt megengedi, ez 360 korona kiadási többletet jelent. Azért nagyon kérem a kedves munkatársak szíves türelmét. A lehetőséghez képest munkáik jönni fognak, most azokat kellett kiválogatnom a melyek az egyetemes gyűlés előtt okvetlen közlendők voltak. Köszönet egyébként a szellemi támogatásért, sajnos, hogy ezzel nincs arányban az anyagi támogatás. Üdvözlét.

Szerk.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat a tátraaljai ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett **Kislomniczi** németajkú egyházban elhalálózás folytán megürült rendes **lelkészi** állásra.

Ezen állással egybekötött törvényszerinti lelkészi kötelességek mellett következő javadalmazás biztosított: 1. Természetben való lakás az újonnan felépítendő paplakban a hozzátartozó összes melléképületek és a templom melletti kert használatával. Egyelőre szabad lakás bérelt házban 1913 évi nov. hó 1-ig, 2. készpénzben évenként az egyház pénztárából 662 k. azaz hatszázhatvankettő k. előleges negyedévi részletekben és 602 k. 80 f. azaz hatszázkettő k. 80 f. kongruális államségély; 3. 20 azaz húsz pozs. mérő rozs; 4. 25 azaz huszonöt pozs. mérő árpa; 5. 14 azaz tizenégy pozsonyi mérő zab; 6. 9 azaz kilenc pozs. mérő burgonya; 7. 10 azaz tíz kepe (:a 16 kéve:) szalma, fele árpa fele zab; 8. 2 azaz kettő szekér széna; 9. 24 azaz huszonnégy bécsi öl (-96 k. m.) tűzifa. Az összes termények a paplakba fuvarozva; 10. 2¹/₂ azaz kettő és fele hold szántóföld egész és a káposztaföld ²/₃ részének használata; 11. szabad legeltetési jog; 12. stóla és három offertórium, körülül 250 K.

A kellően felszerelt kérvények alulírt főesperesi hivatalhoz f. évi decemb. hó 1-ig nyújtandók be Kakaslomniczra.

Kelt Szepesszombat és Kakaslomnic, 1911 okt. hó 20

Dr. Lersch Kornél 2—1 *Székely Gyula*
egyhm. felügyelő. ev. főesperes.

Pályázat. A pestmegyei ev. egyházmegyéhez tartozó **Kiskőrösi** egyházközség egyik, nyugdíjazás folytán megüresedett, **lelkészi állására** pályázatot hirdetünk.

Javadalom: Lakás kerttel. 1612 korona 76 fillér készpénz. 28 katasztrális hold szántó, 40 hold kaszáló (1200 □öles), 20 hold legelőilletmény (1200 □öles) belső szérűskert: 983 □öl, veteményes földek: 1500 □öl, kenderföld: 1230 □öl. Stóladíj és offertórium

Összjövedelem: 4060 korona. Szolgálati nyelv: mai gyar-tót. A bányai ev. egyházkerület lelkész választás-szabályrendeletének 15. §-a értelmében felszerelt kérvények **f. évi november hó 10-ig** alulírott főespereshez Keckskemétre küldendők.

Péteri és Keckskemét, 1912, október hó 22-én

Földvály Elemér 2—1 *Sárkány Béla*
egyázm. felügyelő. főesperes.

Pályázat. A brassói magyar evangélikus egyházközség **segédlelkészt** keres. Javadalma különbféle címeken: 2160 korona. A pályázni óhajtok okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi november hó 15-ig a brassói magyar evangélikus lelkészi hivatalhoz küldjék be.

3—3

Pályázat. Káplánt keresek. Fizetése 1200 korona havi előleges részletekben; ezenkívül lakás, fűtés, világitás és kiszolgálás. Kötelessége a vallást tanítani (jelenleg heti 10 órában, s a lelkészi teendőiben segédkezni. Az állás nov. 1-től elfoglalható.

Miskolcz 1912 október 17.

2-1

Csór György
lelkész.

Pályázat. A pestmegyei ev. egyházmegyéhez tartozó **dunaegyházi magyar-tót nyelvű egyházközség,**

nyugdíjazás folytán megüresedett, **lelkészi állására** pályázatot hirdetünk.

Javadalom: Lakás kerttel. 882 korona az egyház, és 288 korona a község pénztárából 19 katasztrális hold és 1114 ööl szántóföld. Minden házaspártól egy véka buza, özvegyektől a fele. Minden háztól 40 fillér. 8 öl puha tűzifa. Stóla és offer érium.

Összjövedelem: 3880 korona.

A bányai ev. egyházkerület lelkész választási szabályrendeletének 15§-a értelmében felszerelt kérvények *7. évi november hó 10-ig* alulírott főespereshez Kecskemétre küldendők.

Péteri és Kecskemét 1912 október hó 22-én

Földvagy Elemér

egyház. felügyelő.

2-1

Sirkány Béla

főesperes.

Pályázat. A rozsnyói ág. hitv. ev. főgimnáziumnál betöltendő rendes **tanári** állásra ezennel pályázat hirdetettik. E tanári állás betöltésének joga a vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztert illíti meg.

Pályázhatnak oly ág. h. ev., esetleg ref. vallású egyének, kik a mennyiségtanból és természettanból középiskolai tanári képesítést nyertek.

A rendes tanár javadalmazása 2400 K törzsfizetés, mely idővel 2200, illetve 3200 K-ra emelkedik, állami fizetékieségítés öt — egyenként 200 kornás — ötödéves kórpótlék s a fizetési osztálynak megfelelő lakáspénz. A kinevezett rendes tanár az 1894. évi XXVII. tc.-kel létesített országos tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagja.

Kezdő tanárok, akik mint rendes tanárok még nem működtek, egyelőre helyettes tanári minőségben fognak alkalmaztatni, évi 1600 K fizetéssel.

Pályázók a vallás és közokt. miniszterhez intézett folyamóványukat, melyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik, képesítésük, nyelvismereteik, eddigi szolgálataik okmányokkal igazolandók, t. é. november hó 30-ig küldjék be a rozsnyói ág. h. ev. főgimnázium igazgatóságához.

Rosnyó, 1912. évi október hó 19.

Dr. Hajcsi Sándor,

főgimn. felügyelő.

2-1

FRANCIS G. PEABODY

ESTI ÓRÁK

FORDITOTTA

IMRE LAJOS

Ára K. 4.—

Kapható: **KÓKAI LAJOSNÁL, BUDAPEST,**
IV. KÁROLY-UTCA I. TELEFON: 74—94.

Hirdetések felvételnek

a kiadóhivatalban

! Protestáns gyülekezetek és iskolák !

rendeljek meg

iskolai- és gyülekezeti könyvtárak számára a

„**Prot. CSALÁD ÉS ISKOLA**“ könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét

Minden kötet irodalmi értékű alkotás

! Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas. I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Arany liget. (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. (Mesék)
3. Albert József: Túl az óperencian. (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. Gurácz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori ker. egyház történetéből.
8. Gagyay Dénes: Mária nőver. (Kisregény)

9. Babay Kálmán: Nádfeleles hazak aratt. (Elbeszélések)

10. Stráner Vilmos: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)

11. Farkas Mihályné: Történetek az életből. (Elbeszélések)

12. Kapi Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka.)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K. dizsókötésben 1.80 K.

(Postaköltség 20. fillér)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:

KAPI BÉLA ev. lelkész
Körmend.

Kiadó:

WELLISCH BÉLA
Szentgotthard.

Korszakalkotó újítás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csodás előny

A látható írásu nem szalagos 15. sz. YOST

1912 évi modellje

az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé tehető!

A szóköz (spacium), a váltó beállítás, a kockostevábitás váltóvisszaállítás automatikusan történik

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje vételezőlelezeftség nélkül e gép bemutatását.

KÁLDOR M. YOST ÍRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató. BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

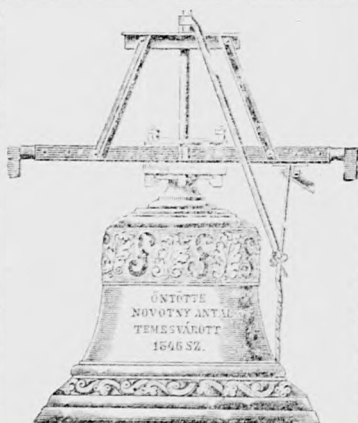
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru árfyuhasz-
töff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alatu nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modoruk. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas laraigálakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1886. orsz. kiállítás mülionumi nagy éremmel kitüntetve.

Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

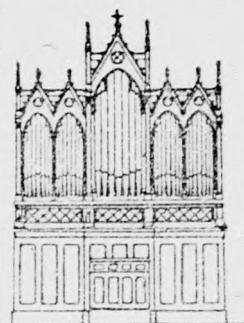
hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb.

kiállításokon kitüntetve. —

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós nemeshangu orgonákat szállit. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavítást és hangolásokat lelkiismeretes pontosságai teljesit

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkanecskók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.